

פרשת כי תבוא

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נתן לך ושמת בטנא...

מובא במשנה במסכת פאה, אלו דברים שאין להם שיעור, הפאה והביכורים. והרמב"ם מפרש, שהביכורים אין להם שיעור מן התורה, אבל מדבריהם צריך להפריש אחד משישים. ואפשר למצוא רמז בתורה לשיעור זה.

במסכת כלים מבואר שטנא מחזיק חצי סאה, ובכתובות דרשו על הפסוק בפרשת ויחי ולשורקה בני אתונו, מלמד שכל אילן שרק בארץ ישראל מוציא פירות כדי משא של ב' אתונות. ובמסכת בבא מציעא מבואר שמשא חמור או האתון הוא ט"ו סאה. אם כן, אילן אחד היה מוציא שלושים סאה, ואם נאמר בתורה ושמת בטנא שזה חצי סאה, הרי זה אחד משישים מפירותיו של אילן אחד.

(פנינים יקרים)

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אובד אבי...

רש"י מפרש על וענית ואמרת לשון הרמת קול. ויש לדקדק מאי בעי רש"י בזה. ויש לפרש על פי מה דאיתא במסכת ברכות דאסור להגביה קולו בתפילתו לפי שנראה מקטני אמונה, שסובר שאין הקב"ה עונה לחש ואינו יודע מחשבות אדם ח"ו. ולפי זה, אם אדם אומר בתפלתו דבר שע"י זה נראה שהקב"ה יודע מחשבתו של אדם, מותר להתפלל בקול רם. והנה, כאן נאמר ארמי אובד אבי, ומזה למדו חז"ל שלבן ביקש לעקור את הכל. אולם ממעשה לבן ומדבריו כפי שנמסרו בתורה אין רמז לזה, אלא שהקב"ה ידע שמחשבת לבן היתה לכך והצילנו מידו. ואם כן בכהאי גוונא רשאי להתפלל בקול רם. וזה הוא שאמר רש"י וענית ואמרת בקול רם, ואין כאן איסור של הרמת קול כי ארמי אובד אבי, וההודאה לה' היא שהיודע מחשבות ידע את מחשבת לבן והצילנו מידו.

(חנוכת התורה)

ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך.

פירוש רש"י שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם. ויש להוסיף לזה ע"פ מה דאיתא במסכת עירובין, נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא. ותוס' מפרש שזה בסתם בני אדם, אבל צדיק אשריו ואשרי דורו. וזהו הפירוש, ברוך אתה בבואך לעולם, אם ברוך אתה בצאתך, כצדיק בלא חטא.

(חתם סופר)